

Factors Affecting Debt Payment Ability of Farmers Participating in the Debt Suspension Project (COVID-19 Debt Suspension) of Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives, Lampang Province

Pawida Panyataemee¹ and Kunsuda Nimanussornkul²

Master's degree student, Master of Economics Program (Special Program), Faculty of Economics, Chiang Mai University
E-mail: panyataemee@gmail.com

Received 23 June 2025

Revised 16 September 2025

Accepted 19 September 2025

Abstract

The study of factors affecting the debt repayment ability of farmers participating in the debt repayment suspension project (COVID-19 debt suspension), Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives, Lampang Province, aimed to study the factors influencing the debt repayment ability on time by collecting primary data from 400 customers of the Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives, surveying 200 customers who were able to repay their debts and 200 customers who were unable to repay their debts. This study uses a choice-based sampling approach by using the disproportionate stratified random sampling technique. The sample is divided into two equal groups to help estimate the coefficients within the logit model for precision. Then the values were estimated using the Logit model and read the results from Marginal Effects. The results of the factors influencing the ability to repay debts on time, it was found that females were more likely to repay their debts on time than males. If the respondents had Mixed crop and animal husbandry production type and having at least 1 plot of real estate as collateral for the loan will increase the chance of being able to repay the debt on time. And if farmers have debts from many institutions, there is a chance that they will not be able to repay the loan on time according to the contract period and will have a problem with overdue debt.

Keyword: Fiscal Policy, Repayment Ability, Logit

JEL Classification Codes: D12, D14

¹ Master's degree student, Master of Economics Program (Special Program), Faculty of Economics, Chiang Mai University.

² Associate Professor, Community Economic Development and Research Center, Faculty of Economics, Chiang Mai University.

ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการพักชำระหนี้ (พักหนี้โควิด 19) ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดลำปาง

ภาวิดา ปัญญาเตมี¹ และ กัญญ์สุตา นิมนุสสรณ์กุล²

นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (ภาคพิเศษ) คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
E-mail: panyataemec@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการพักชำระหนี้ (พักหนี้โควิด 19) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดลำปาง โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 ราย สุ่มจากลูกค้ากลุ่มที่สามารถชำระหนี้ได้ จำนวน 200 ราย และกลุ่มที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้ จำนวน 200 ราย ซึ่งเป็นวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบการเลือกตัวอย่างตามทางเลือก (Choice-based sampling) โดยอาศัยเทคนิค การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิไม่เป็นสัดส่วน (Disproportionate stratified random sampling) แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่มเท่ากัน เพื่อให้การประมาณค่าสัมประสิทธิ์ในแบบจำลองโลจิส มีความแม่นยำสูงขึ้น จากนั้นทำการประมาณค่าด้วยแบบจำลองโลจิส (Logit) และอ่านผลจาก Marginal Effects ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความน่าจะเป็นที่จะมีความสามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศหญิง มีโอกาสที่จะชำระหนี้ได้ตรงตามกำหนดระยะเวลามากกว่าเพศชาย โดยถ้าผู้ตอบแบบสอบถามมีประเภทการผลิตแบบเพาะปลูกพืชร่วมกับการเลี้ยงสัตว์ (แบบผสม) และมีหลักประกันสินเชื่อประเภทอสังหาริมทรัพย์อย่างน้อย 1 แปลง ในการค้ำประกันเงินกู้ จะเพิ่มโอกาสที่จะสามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนดระยะเวลา และหากเกษตรกรที่มีภาระหนี้ หลายสถาบันจะเพิ่มโอกาสที่จะไม่สามารถชำระหนี้เงินกู้ได้ทันตามกำหนดระยะเวลาสัญญาและเกิดปัญหาหนี้ค้างชำระได้

คำสำคัญ : นโยบายการคลัง, ความสามารถในการชำระหนี้, โลจิส

JEL Classification Codes: D12, D14

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (ภาคพิเศษ) คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

² รองศาสตราจารย์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1. บทนำ

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID 19) เมื่อปลายปี 2562 ซึ่งมีผู้ติดเชื้อทั่วโลกอย่างรวดเร็ว จนนำมาสู่การบังคับใช้มาตรการปิดเมือง (Lock down) ในแต่ละประเทศทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยมีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน (Curfew) ที่วราขานาจักร เพื่อควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาด จากมาตรการดังกล่าวส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจและกระทบต่อรูปแบบการใช้ชีวิตของผู้คน เกิดการปรับเปลี่ยนอย่างกะทันหัน ธุรกิจบางอย่างต้องปิดตัวลงเนื่องจากไม่สามารถแบกรับภาระต้นทุนได้ ส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่อุปสงค์ (Demand) อุปทาน (Supply) รวมถึงภาคการเกษตรซึ่งเป็นหน่วยผลิตที่สำคัญและเป็นปัจจัยการผลิตของธุรกิจอื่นและได้รับผลกระทบอย่างเป็นลูกโซ่ (Ministry of Public Health, Department of Disease Control, 2021) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เป็นสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐ (Specialized Financial Institutions: SFIs) ซึ่งทำหน้าที่เป็นกลไกของรัฐบาลภายใต้การกำกับของกระทรวงการคลัง ได้รับมอบภารกิจบรรเทาความเดือดร้อนด้านสภาพคล่องทางการเงินของเกษตรกร และผู้ประกอบการภาคการเกษตร ให้ดำเนินมาตรการพักชำระต้นเงินลดดอกเบี้ย รวมถึงขยายระยะเวลาชำระหนี้ให้แก่ลูกค้าสินเชื่อที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 เป็นเวลา 1 ปี อัตโนมติสำหรับลูกค้าเกษตรกร บุคคล ผู้ประกอบการ (นิติบุคคล) กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จำนวน 3.3 ล้านราย ที่มีกำหนดชำระตั้งแต่วัดเดือน เมษายน 2563 ถึงเดือนมีนาคม 2564 เพื่อเป็นการช่วยเหลือและเสริมสภาพคล่องเร่งด่วนระยะสั้น ซึ่งโครงการดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อลูกค้ามีสถานะหนี้ค้างชำระหลังครบกำหนดระยะเวลาโครงการ โดยปีบัญชี 2565 จังหวัดลำปางมีปริมาณสินเชื่อคุณภาพสูงและมีแนวโน้มสูงขึ้น ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของธนาคาร (Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives, 2020) ทำให้ผู้ศึกษาต้องการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้ได้ตามกำหนดระยะเวลาหลังจากสิ้นสุดโครงการในสถานการณ์โรคระบาดที่ยังไม่เคยเกิดขึ้น เพื่อให้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแนววิปฏิบัติอย่างเหมาะสมในการจัดทำโครงการพักหนี้อื่นรวมถึงมาตรการฟื้นฟูศักยภาพของเกษตรกรหลังสิ้นสุดการพักชำระหนี้

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการชำระหนี้ของลูกค้าเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการพักชำระหนี้ (พักหนี้โควิด 19)

3. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีและการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ โดยพบว่า แนวคิดในการพิจารณาความสามารถในการชำระหนี้ตามหลักการ 5Cs ได้แก่ อุปนิสัยหรือความเต็มใจชำระหนี้ (Character), ความสามารถในการชำระหนี้ (Capacity) เงินทุน (Capital) หลักประกัน (Collateral) และสถานการณ์ (Condition) รวมถึงหลัก P's policy ได้แก่ วัตถุประสงค์การกู้ (Purpose) การชำระหนี้ (Payment) การป้องกัน (Protection) ซึ่งเป็นปัจจัยหลักในการพิจารณาว่าผู้กู้มีความตั้งใจจริงและมีศักยภาพเพียงพอที่จะชำระหนี้คืนได้ตามกำหนดเวลาหรือไม่ (Boonpermsap, 2013) โดยจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องหากแบ่งตามปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ พบว่า

1. ปัจจัยด้านส่วนบุคคล พฤติกรรม และด้านเศรษฐกิจของครัวเรือน จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า คุณลักษณะส่วนบุคคลมีอิทธิพลต่อระเบียบวินัยทางการเงิน โดยพบว่า ในบางงานพบว่าเพศชายซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัวมีโอกาสค้างชำระหนี้สูงกว่าเพศหญิงเนื่องจากแบกรับภาระค่าใช้จ่ายครอบครัวหลายด้าน (Kitibuth, 2008) สถานภาพสมรส พบว่าการที่มีครอบครัวช่วยลดโอกาสการค้างชำระหนี้ลง (Faisri, 2013) ในด้านอายุ ผลการศึกษามีความหลากหลาย โดยงานวิจัยบางชิ้นพบว่าอายุมีความสัมพันธ์ทางบวกเนื่องจากผู้สูงอายุมีความรับผิดชอบมากกว่า (Arnupabbanjerd, 2005) แต่ในบางงานพบว่าอายุที่เพิ่มขึ้น (โดยเฉพาะเกิน 45-51 ปี) อาจส่งผลลบเนื่องจากประสิทธิภาพการหารายได้ที่ลดลงและความไม่แน่นอนในอนาคต (Kitibuth, 2008; Sooksao, 2015) จำนวนบุตรหรือผู้อยู่ในอุปการะ ส่งผลให้ภาระค่าใช้จ่ายสูงขึ้นและลดความสามารถในการจ่ายหนี้ (Tianchai, 2013); Kitibuth, 2008) รายได้เป็นปัจจัยทางบวกที่สำคัญที่สุดในเกือบทุกงาน โดยรายได้ที่สูงขึ้นยอมทำให้มีกระแสเงินสดเพียงพอต่อการชำระหนี้ (Arnupabbanjerd, 2005; Tianchai, 2013; Faisri, 2013) ในทางตรงกันข้าม ภาระค่าใช้จ่าย ทั้งค่าใช้จ่ายในการผลิตเกษตรและค่าใช้จ่ายในครัวเรือน (เช่น ค่าเล่าเรียนบุตร) เป็นปัจจัยลบ (Tianchai, 2013; Singkarach, 2019) นอกจากนี้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการออมและความสม่ำเสมอในการจัดทำบัญชีครัวเรือน ซึ่งส่งผลในทางบวกต่อความสามารถในการชำระหนี้ อย่างมีนัยสำคัญ (Sooksao, 2015) และ พฤติกรรมอบายมุข เช่น การดื่มสุราและการเล่นการพนัน เป็นปัจจัยทางลบที่ทำลายความสามารถในการชำระหนี้เนื่องจากทำให้รายจ่ายพุ่งเพื่อสูงขึ้น (Sooksao, 2015)

2. ปัจจัยด้านลักษณะสินเชื่อและการดำเนินงานของธนาคาร จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า ปัจจัยทางฝั่งผู้ให้กู้มีผลกระทบต่อลูกหนี้ อย่างชัดเจน ได้แก่ วงเงินกู้ที่สูงเกินไป หรือมีสัดส่วนหนี้คงเหลือต่อวงเงินกู้สูง จะเพิ่มความเสี่ยงในการค้างชำระ (Kitibuth, 2008; Faisri, 2013) เช่นเดียวกับการมีหนี้สินนอกระบบหรือเป็นหนี้หลายสถาบันพร้อมกัน ซึ่งสะท้อนถึงภาระหนี้ที่เกินกำลังชำระ

(Kitibuth, 2008; Arnupabbanjerd, 2005) ระยะเวลาชำระคืน โดยสัญญาที่มีระยะเวลานานเกินไป (เช่น เกิน 10 ปี) มีโอกาสเกิดหนี้เสียสูงเนื่องจากความไม่แน่นอนของสถานะเศรษฐกิจในอนาคต (Kitibuth, 2008) อย่างไรก็ตาม Tianchai (2013) พบว่าระยะเวลาสัญญาที่เหมาะสมอาจช่วยให้ผู้กู้มีเวลาบริหารจัดการเงินได้ดีขึ้น อัตราดอกเบี้ยที่สูงเกินไปเพิ่มภาระทางการเงินให้กับลูกค้า ทำให้ชำระคืนได้ยากขึ้น (Singkarach, 2019) นอกจากนี้ การติดตามทวงถาม และการแจ้งเตือนจากเจ้าหน้าที่เป็นปัจจัยบวกที่ช่วยลดการค้างชำระ ในขณะที่การสื่อสารที่ไม่ชัดเจนหรือการที่ลูกหนี้ไม่ได้รับใบแจ้งเตือนหนี้เป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้เกิดการล่าช้า (Singkarach, 2019; Kitibuth, 2008)

3. ปัจจัยภายนอกและสภาพแวดล้อม เป็นปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมได้เป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เกษตรกรผิคนัดชำระหนี้ โดยจากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า ราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ ซึ่งลดรายได้หลักของครัวเรือนเกษตรกรโดยตรง (Singkarach, 2019; Arnupabbanjerd, 2005) รวมถึงภัยธรรมชาติ (น้ำท่วม ภัยแล้ง โรคระบาด) ที่ทำความเสียหายต่อพื้นที่ผลิต และสถานะเศรษฐกิจตกต่ำ ซึ่งส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตและรายจ่ายอุปโภคบริโภคที่สูงขึ้น (Singkarach, 2019; Arnupabbanjerd, 2005)

4. วิธีการศึกษา

4.1 ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษารั้งนี้ ศึกษา และเก็บข้อมูล โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ (Microsoft Form) จากกลุ่มตัวอย่างลูกค้าเกษตรกรลูกค้าที่ใช้บริการสินเชื่อ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดลำปาง จำนวน 14 สาขา และ 2 สาขาย่อย แบ่งเป็นการเก็บข้อมูลกลุ่มลูกค้าที่สามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนดหลังสิ้นสุดโครงการ จำนวน 200 ตัวอย่าง และกลุ่มลูกค้าที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนดหลังสิ้นสุดโครงการ จำนวน 200 ตัวอย่าง ซึ่งเป็นวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ Choice-based sampling โดยอาศัยเทคนิค Disproportionate Stratified Random Sampling แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่มเท่ากัน เพื่อให้การประมาณค่าสัมประสิทธิ์ในแบบจำลอง Logit มีความแม่นยำสูงขึ้น (Maddala, 1983; Ben-Akiva & Lerman, 1985)

โดยแบ่งการเก็บข้อมูลเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างลูกค้าสินเชื่อธนาคารที่เข้าร่วมโครงการพักชำระหนี้โควิด 19 ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานะภาพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ ได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม ปัจจัยภายใน (ธนาคาร) ปัจจัยด้านพฤติกรรม และความรู้ความเข้าใจในโครงการ โดยการเก็บแบบสอบถามปลายปิด และคำถามปลายเปิดในส่วน ข้อมูลปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการพักชำระหนี้โควิด 19

4.2 เครื่องมือและวิธีการวิเคราะห์

ทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ในการอธิบายค่าร้อยละ ความถี่ เพื่อให้ทราบถึงลักษณะทั่วไปของเกษตรกร และประมาณค่าด้วยแบบจำลองโลจิท (Logit Model) และประมาณความน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood Estimate : MLE) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของลูกค้าสินเชื่อธนาคารที่เข้าร่วมโครงการพักชำระหนี้ (พักหนี้โควิด 19) เป็นวิธีที่เหมาะสมกับการวิเคราะห์ข้อมูล ที่มีผลลัพธ์แบบ Binary และอธิบายผลปัจจัยใดมีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของกลุ่มลูกค้าที่ชำระหนี้ได้จาก Marginal effect โดยมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

$$Y=f (X_1,X_2,X_3,\dots,X_{13})$$

โดยความน่าจะเป็นที่สนใจ คือ

$$Prob(Y=1) = \frac{1}{1 + e^{-x' i \beta}}$$

$$\text{หรือ } P_i = \frac{1}{1 + e^{-x' i \beta}}$$

โดยกำหนดตัวแปรตามแบบจำลองดังต่อไปนี้

Y = ความสามารถในการชำระหนี้ของลูกค้าสินเชื่อที่เข้าร่วมโครงการพักชำระหนี้ (พักหนี้โควิด 19)

โดยที่ Y = 1 คือ กลุ่มที่สามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนด

Y = 0 คือ กลุ่มที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนด

X₁ = เพศของหัวหน้าครัวเรือน โดยที่

X₁ = 1 แสดงว่า เป็นเพศหญิง

X₁ = 0 แสดงว่า เป็นเพศชาย

X₂ = อายุของหัวหน้าครัวเรือน (ปี)

X₃ = ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน

X₄ = สถานภาพ โดยที่

X₄ = 1 แสดงว่า สมรส / อยู่ด้วยกัน

X₄ = 0 แสดงว่า โสด / หย่าร้าง / หม้าย

X₅ = จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)

X₆ = ประเภทการผลิต การเพาะปลูกพืชร่วมกับการเลี้ยงสัตว์ (แบบผสม) โดยที่

X₆ = 1 แสดงว่า ใช่

X₆ = 0 แสดงว่า ไม่ใช่

X_7 = รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน (บาทต่อเดือน)

X_8 = จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีรายได้ (คน)

X_9 = การมีภาระหนี้สินอื่นนอกจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร โดยที่

$X_9 = 1$ แสดงว่า มี

$X_9 = 0$ แสดงว่า ไม่มี

X_{10} = เงินสินเชื่อ (บาท)

X_{11} = มีหลักประกันสินเชื่อประเภทอสังหาริมทรัพย์อย่างน้อย 1 แปลง โดยที่

$X_{11} = 1$ แสดงว่า มี

$X_{11} = 0$ แสดงว่า ไม่มี

X_{12} = วัตถุประสงค์ในการกู้ โดยที่

$X_{12} = 1$ แสดงว่า มีวัตถุประสงค์การใช้จ่ายเงินกู้เพื่อเป็นค่าลงทุนหรือหมุนเวียนในกิจการ

$X_{12} = 0$ แสดงว่า มีวัตถุประสงค์การใช้จ่ายเงินกู้อื่นๆ

X_{13} = คะแนนความรู้ความเข้าใจในโครงการพักชำระหนี้ (พักหนี้โควิด 19)

5. ผลการศึกษา

ผลการศึกษากลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการพักชำระหนี้โควิด 19 จำนวน 400 ราย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 51 – 60 ปี การศึกษาระดับประถมศึกษา สถานภาพ สมรส ส่วนมากมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน มากกว่า 3 คนต่อครัวเรือน มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน ระหว่าง 200,001 – 300,000 บาทต่อปี

การศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน มีจำนวนระหว่าง 1 – 3 คน/ครัวเรือน รายได้เฉลี่ยในครัวเรือน ระหว่าง 100,001 – 200,000 บาท/ปี ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่สามารถในการชำระหนี้ได้ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 51 – 60 ปี สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 3 คน/ครัวเรือน รายได้เฉลี่ยในครัวเรือน ระหว่าง 200,001 – 300,000 บาท/ปี ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ไม่สามารถในการชำระหนี้ได้นั้นถึงจะมีรายได้เฉลี่ยในครัวเรือนมากแต่เนื่องจากจำนวนสมาชิกที่มากด้วยจึงมีภาระค่าใช้จ่ายมากตามมาด้วยเช่นกัน จึงทำให้มีปัญหาในการชำระหนี้ได้ ส่วนการวัดผลคะแนนความรู้ความเข้าใจโครงการพักหนี้โควิด 19 โดยพบว่า เกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนมากตอบแบบสอบถามได้อย่างถูกต้องมากกว่า ร้อยละ 80 ของจำนวนคำถามทั้ง 10 ข้อ

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการพักชำระหนี้โควิด 19 เพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปร อิสระที่มีผลต่อตัวแปรตาม โดยการใช้แบบจำลองโลจิท (Logit model) พบว่า ค่า Pseudo R² เท่ากับ 0.4430 แสดงว่าแบบจำลองนี้สามารถ

อธิบายตัวแปรได้ร้อยละ 44.30 ใช้เทคนิควิธีวิเคราะห์โดยการประมาณความน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood Estimate : MLE) ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่คาดว่าจะมีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ จากตัวแปรอิสระทั้งหมด จำนวน 13 ปัจจัย

Table 1 Marginal Effects Analysis Results Factors Affecting Debt Payment Ability

Factors Affecting Debt Payment Ability	Marginal Effect	z	P> z
Sex	0.1791	2.67	0.008***
Age	-0.0030	-0.49	0.626
Education	0.1425	2.45	0.014**
Marital status	-0.1224	-1.26	0.208
Membership	-0.0944	-1.85	0.064*
Type	0.3138	4.68	0.000***
Average income	4.23e-06	7.25	0.000***
Membership-income	0.2202	2.38	0.018**
Liability	-0.3768	-6.03	0.000***
Credit limit	-2.95e-06	-4.72	0.000***
Collateral	0.3843	5.42	0.000***
Purpose	-0.0211	-0.27	0.787
Knowledge	0.0762	1.47	0.140

Remark: *** = significant at 0.01 level, ** = significant at 0.05 level, * = significant at 0.10 level

Table 1 คือ ผล Marginal effects ของปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ พบว่า

- เพศ (Sex) มีค่าเป็นบวก (0.17910) หมายความว่า เพศหญิงมีความน่าจะเป็นที่สามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนดมากกว่าเพศชายเพิ่มขึ้นร้อยละ 17.9106 โดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

- ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน (Education) มีค่าเป็นบวก (0.1426) หมายความว่า ถ้าหัวหน้าครัวเรือนมีระดับการศึกษาสูงขึ้นระดับ 1 จะมีโอกาสความน่าจะเป็นที่สามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนดเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.2581 โดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

- จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (Membership) มีค่าเป็นลบ (-0.0944) หมายความว่า ถ้ามีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีเพิ่มขึ้นจำนวน 1 คน จะมีโอกาสความน่าจะเป็นที่สามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนดลดลงร้อยละ 9.4384 โดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.1

- ประเภทการผลิต (Type) มีค่าเป็นบวก (0.3138) หมายความว่า ถ้าเกษตรกรมีการผลิตแบบเพาะปลูกพืชรวมกับการเลี้ยงสัตว์ (แบบผสม) จะมีโอกาสความน่าจะเป็นที่จะสามารถชำระหนี้ได้

เพิ่มขึ้น มากกว่าเกษตรกรที่ไม่มีการผลิตแบบเพาะปลูกที่เข้าร่วมกับการเลี้ยงสัตว์ (แบบผสม) ร้อยละ 31.3765 โดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

- รายได้เฉลี่ย (Average income) มีค่าเป็นบวก (4.23E-06) หมายความว่า ถ้ารายได้เฉลี่ยของเกษตรกรเพิ่มขึ้นจำนวน 1 บาท จะมีโอกาสความน่าจะเป็นที่จะสามารถชำระหนี้ได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.0004 โดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

- จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีรายได้ (Membership-income) มีค่าเป็นบวก (0.2202) หมายความว่า ถ้าจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีรายได้เพิ่มขึ้นจำนวน 1 คน จะมีโอกาสความน่าจะเป็นที่จะสามารถชำระหนี้ได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 22.02351 โดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

- ภาระหนี้สิน (Liability) มีค่าเป็นลบ (-0.3768) หมายความว่า ถ้าเกษตรกรมีภาระหนี้สินอื่นนอกจาก ธ.ก.ส. เพิ่มขึ้น 1 สถาบัน จะมีโอกาสความน่าจะเป็นที่จะสามารถชำระหนี้ได้น้อยกว่าเกษตรกรที่ไม่มีหนี้สินอื่นนอกจาก ธ.ก.ส. ร้อยละ 37.6765 โดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

- วงเงินสินเชื่อ (Credit limit) มีค่าเป็นลบ (-2.95E-06) หมายความว่า วงเงินสินเชื่อของเกษตรกรเพิ่มขึ้นจำนวน 1 บาท จะมีโอกาสความน่าจะเป็นที่จะสามารถชำระหนี้ได้ลดลงร้อยละ 0.0003 โดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

- หลักประกันสินเชื่อ (Collateral) มีค่าเป็นบวก (0.3843) หมายความว่า ถ้าเกษตรกรมีหลักประกันสินเชื่อประเภทอสังหาริมทรัพย์อย่างน้อย 1 แปลง ในการค้ำประกันเงินกู้ จะมีโอกาสความน่าจะเป็นที่จะสามารถชำระหนี้ได้มากกว่าเกษตรกรไม่มีหลักประกันสินเชื่อประเภทอสังหาริมทรัพย์อย่างน้อย 1 แปลง ในการค้ำประกันเงินกู้ ร้อยละ 38.4341 โดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

จากผลการศึกษาจะเห็นว่า ถึงแม้ว่าตัวแปรรายได้เฉลี่ย (Average income) จะมีนัยสำคัญทางสถิติในมีผลน้อยต่อโอกาสความน่าจะเป็นที่จะสามารถชำระหนี้ได้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าปัจจัยที่มีผลต่อโอกาสความน่าจะเป็นที่จะสามารถชำระหนี้ได้นั้น 3 อันดับแรก มาจากปัจจัยการที่มีหลักประกันสินเชื่อ (Collateral) ภาระหนี้สิน (Liability) และ ประเภทการผลิต (Type) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ปัจจัยทั้ง 3 นี้มีความสำคัญมากกว่ารายได้เฉลี่ย (Average income)

5. อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

5.1 อภิปรายผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ผลต่อการชำระหนี้ได้ตามกำหนดระยะเวลามากที่สุดจากจำนวนปัจจัยทั้งหมด 13 ปัจจัย พบว่าปัจจัยที่ผลต่อการชำระหนี้ได้ตามกำหนดระยะเวลามากที่สุด คือ การกู้ยืมให้หลักประกันสินเชื่อประเภทอสังหาริมทรัพย์อย่างน้อย 1 แปลง สะท้อนให้เห็นว่าหลักประกันสินเชื่อประเภทอสังหาริมทรัพย์มีอิทธิพลต่อการชำระหนี้ของเกษตรกร เนื่องจากหลักประกัน

อสังหาริมทรัพย์หรือที่ดินจํานองมีมูลค่าสูง มักจะเป็นทรัพย์สินที่เป็นมรดก มีความผูกพันทางจิตใจ เป็นที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน หรือเป็นที่ดินทำกิน เกษตรกรส่วนใหญ่จึงไม่กล้าคิดนัดชำระหนี้ ดังนั้น การมีหลักประกันสินเชื่ออสังหาริมทรัพย์หรือที่ดินจึงมีผลในการจูงใจให้ลูกหนี้ชำระหนี้ตรงเวลา ซึ่งสอดคล้องกับหลักการ 5Cs ในงานวิจัยของ Boonpermsap (2013) รองลงมาคือ ปัจจัยประเภทการผลิตเพาะปลูกพืชร่วมกับการเลี้ยงสัตว์หรือมีการผลิตแบบผสมผสานเป็นการลดความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ ที่อาจส่งผลกระทบต่อผลผลิตทางการเกษตร หรือสถานะเศรษฐกิจ นโยบายทางการเมืองที่เปลี่ยนแปลง ที่อาจส่งผลให้ราคาสินค้าทางการเกษตรตกต่ำและส่งผลกระทบต่อความสามารถในการชำระหนี้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Singkarach (2019) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการชำระหนี้ เกิดจากปัจจัยนอกธนาคาร (สภาพแวดล้อม) โดยเฉพาะภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ การเกิดภัยธรรมชาติ ราคาสินค้าตกต่ำและต้นทุนการผลิตสูง นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่มีผลทางบวกต่อความสามารถในการชำระหนี้ได้เพิ่มขึ้น ได้แก่ จำนวนสมาชิกที่มีรายได้ ระดับการศึกษา เพศหญิง รายได้เฉลี่ย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมาของ Kitubuth (2008) ที่พบว่า เพศชายซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัวมีโอกาสค้างชำระหนี้สูงกว่าเพศหญิงเนื่องจากแบกรับภาระค่าใช้จ่ายครอบครัวหลายด้าน และการศึกษาของ Arnupabbanjerd (2005); Tianchai, R. (2013) และ Faisri, K. (2013) ที่พบว่ารายได้เป็นปัจจัยทางบวกด้วยเช่นเดียวกัน

ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการชำระหนี้ได้ลดลงมากที่สุด คือ การมีภาระหนี้สินอื่นนอกจาก ธ.ก.ส. ซึ่งเกษตรกรที่มีภาระหนี้หลายสถาบันจะมีโอกาสที่จะไม่สามารถชำระหนี้เงินกู้ได้ทันตามกำหนดระยะเวลาตามสัญญาและเกิดปัญหาหนี้ค้างชำระสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kitubuth (2008) และ Arnupabbanjerd (2005) ที่พบว่า การมีหนี้สินนอกระบบหรือเป็นหนี้หลายสถาบันพร้อมกัน ซึ่งสะท้อนถึงภาระหนี้ที่เกินกำลังชำระจึงทำให้ความสามารถในการชำระหนี้ได้ลดลง นอกจากนี้ปัจจัยวงเงินสินเชื่อ เป็นปัจจัยทางลบต่อความสามารถในการชำระหนี้ ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Kitubuth (2008) และ Faisri (2013) ที่พบว่า วงเงินกู้ที่สูงเกินไป หรือมีสัดส่วนหนี้คงเหลือต่อวงเงินกู้สูง จะเพิ่มความเสี่ยงในการค้างชำระ หรือทำให้ความสามารถในการชำระหนี้ได้ลดลง

ในส่วนปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับความสามารถชำระหนี้ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส วัตถุประสงค์การกู้ ซึ่งทั้ง 3 ปัจจัยมีผลทางลบ โดยอายุถึงแม้จะไม่มีนัยสำคัญแต่จากการศึกษาที่ผ่านมา มีพบว่ามีผลทั้งทางบวกและลบ เช่น งานวิจัยของ Arnupabbanjerd (2005) พบว่าอายุมีความสัมพันธ์ทางบวกเนื่องจากผู้สูงอายุมีความรับผิดชอบมากกว่า ขณะทำงานของ Kitubuth (2008) และงานของ Sooksao (2015) พบว่า อายุที่เพิ่มขึ้น (โดยเฉพาะเกิน 45-51 ปี) อาจส่งผลลบเนื่องจากประสิทธิภาพการหารายได้ที่ลดลงและความไม่แน่นอนของรายได้ ส่วนปัจจัยคะแนน

ความรู้ความเข้าใจในโครงการพักชำระหนี้ (พักหนี้โควิด 19) ที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ อาจเนื่องมาจากช่วงเวลาเก็บข้อมูลเป็นช่วงหลังจากได้ดำเนินโครงการไปแล้วจึงทำให้เกษตรกร ผู้เข้าร่วมจึงมีความรู้ความเข้าใจในโครงการเป็นอย่างดีจึงไม่มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา ซึ่งพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ได้ที่สำคัญ 3 ประการคือ การมีหลักประกันสินเชื่อบริษัท (Collateral) ภาระหนี้สิน (Liability) และ ประเภทการผลิต (Type) ดังนั้น การพิจารณาการให้สินเชื่อของทางธนาคารอาจจะต้องพิจารณาขอหลักประกันสินเชื่อกับลูกค้า อาจ โดยการสร้างแรงจูงใจให้ใช้หลักประกันที่ดินจำนองเพื่อประกันหนี้เงินกู้ เช่น การลดค่าธรรมเนียม ธนาคารในการวิเคราะห์หลักทรัพย์เพื่อใช้ในการค้ำประกัน ถือเป็นการลดค่าใช้จ่ายของลูกค้าในการทำธุรกรรมสินเชื่อ ลดการก่อหนี้โดยไม่จำเป็น รวมถึงสร้างหลักประกันที่มั่นคงให้แก่ธนาคาร ลด ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นนี้ค้างชำระได้ ในเรื่องประเภทการผลิต หน่วยงานของรัฐควรให้ความรู้เพื่อ สนับสนุนให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนการผลิตจากการทำการเกษตรเชิงเดี่ยวเป็นการทำการเกษตรแบบ ผสมผสาน เนื่องจากการปลูกพืชเชิงเดี่ยวเมื่อถึงฤดูกาลเก็บเกี่ยวการผลิต พืชชนิดนั้นมีโอกาสที่ อาจจะประสบปัญหาโรคพืชติดต่อกัน หรือเกิดโรคระบาดทำให้ผลผลิตเสียหาย ส่งผลกระทบต่อจำนวน ผลผลิตหรือส่งผลกระทบต่อรายได้ของเกษตรกร แต่หากเกษตรกรทำการเกษตรแบบเพาะปลูกพืช ร่วมกับการเลี้ยงสัตว์ (แบบผสม) ในรูปแบบระบบเกษตรยั่งยืนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบท ชุมชนและพื้นที่จะสามารถลดความเสี่ยงหากผลผลิตบางชนิดเสียหายหรือราคาตกต่ำ และส่งผล ต่อรายได้ โดยยังสามารถนำผลผลิตอื่นจำหน่ายและสร้างรายได้ มากกว่าการปลูกพืชเชิงเดี่ยว จะทำให้มีความสามารถในการชำระหนี้ได้ดีขึ้น นอกจากนี้ควรมีการจัด โครงการสร้างองค์ความรู้ ด้านการเงินและวินัยทางการเงินแก่เกษตรกร เพื่อป้องกันการก่อหนี้หลายสถาบัน ส่งเสริมการวาง แผนการใช้จ่ายอย่างเหมาะสม ให้คำปรึกษาและทำวางแผนการจัดการหนี้สำหรับผู้ที่มีภาระหนี้สูง เนื่องจากผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่มีภาระหนี้สินอื่นนอกจาก ธ.ก.ส. จะมีความเป็นไปได้ที่จะทำ ให้ความสามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนดระยะเวลาลดลง และมาตรการการบริหารจัดการหนี้ ให้ คำปรึกษาและทำแผนการจัดการหนี้ที่เหมาะสม สร้างความยืดหยุ่นทางการเงินให้แก่ทั้งลูกค้า และสถาบันการเงิน เพื่อเพิ่มศักยภาพการชำระหนี้ เช่น การรวมสัญญา สำหรับลูกค้าที่มีสัญญาเงินกู้ หลายสัญญา หลายสถาบัน หรือการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ การปรับวงกำหนดชำระให้เหมาะสม กับรายได้ เพื่อฟื้นฟูและรักษาเสถียรภาพทางการเงินในระยะยาว

5.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

การศึกษาและการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นการศึกษาโดยให้กลุ่มตัวอย่างเป็นลูกค้ายานพาหนะเพื่อการเกษตร จังหวัดลำปางในสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด 19 ซึ่งผลการศึกษาทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการชำระหนี้ ภายหลังจากสิ้นสุดระยะเวลาโครงการเท่านั้น จึงมีข้อเสนอสำหรับการศึกษาในครั้งต่อไปในการขยายพื้นที่และกลุ่มตัวอย่างไปยังพื้นที่อื่นเพิ่มเติม เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมถึงการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อให้เข้าใจในพฤติกรรมการก่อหนี้และการตัดสินใจทางการเงินที่อาจมีผลต่อการชำระหนี้

นอกจากนี้ การเก็บแบบสอบถามในการศึกษานี้เก็บข้อมูลผ่าน Microsoft Forms ซึ่งเป็นแบบสอบถามออนไลน์ ซึ่งอาจจะทำให้พลาดข้อมูลจากเกษตรกรที่อาจเข้าไม่ถึงเทคโนโลยีได้ ซึ่งอาจมีการแบ่งแบบสอบถามที่เก็บทั้งแบบออนไลน์และกระดาษเพื่อให้ครอบคลุมและได้ข้อมูลครบถ้วนรอบด้านมากขึ้น

References

- Arnupabbanjerd, C. (2005). *Factors Affecting Clients' Loan Repayment Capability Bank for Agriculture and Agricultural Co-operatives, Pua District, Nan Province*. (Unpublished master's thesis). Chiang Mai University, Chiang Mai, Thailand.
- Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives. (2020). *BAAC Automatically Suspends Debt for 3.3 Million Farmer Clients for 1 Year*. [https://shorturl.asia/NiXEv%202564%20_2565%20\(Final\).pdf](https://shorturl.asia/NiXEv%202564%20_2565%20(Final).pdf)
- Ben-Akiva, M., & Lerman, S. R. (1985). *Discrete choice analysis: Theory and application to travel demand*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Boonpermsap, N. (2013). *Factors Affecting Business Credit Consideration of Commercial Banks* (Unpublished independent study). Thammasat University, Bangkok, Thailand.
- Faisri, K. (2013). *Factors Affecting the Outstanding Debt of Welfare Loans from Government Savings Bank, Chiang Saen Branch, Chiang Rai Province*. (Unpublished master's thesis). Chiang Mai University, Chiang Mai, Thailand.
- Kitibuth, K. (2008). *Factors Affecting the Member's Defaulted Debts of Pasang Agricultural Cooperatives Limited, Lamphun Province*. (Unpublished master's thesis). Chiang Mai University, Chiang Mai, Thailand.
- Maddala, G. S. (1983). *Limited-dependent and qualitative variables in econometrics*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Ministry of Public Health, Department of Disease Control. (2021). *Situation of Coronavirus (COVID-19) Infection*.
- Singkarach, J. (2019). *Factors Affecting Thai Farmer Card Debt Default of Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives, Mae Hong Son Province* (Unpublished master's thesis). Chiang Mai University, Chiang Mai, Thailand.
- Sooksao, K. (2015). *Factors Influencing Debt Repayment Ability of Members Participating in Debt Deferment Program of Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives, Chiang Mai Province*. (Unpublished master's thesis). Chiang Mai University, Chiang Mai, Thailand.
- Tianchai, R. (2013). *Factors Affecting Agricultural Credit Repayment Ability of the Bank of Agriculture and Agricultural Cooperatives' Clients in Kalasin Province* (Unpublished master's thesis). Chiang Mai University, Chiang Mai, Thailand.